

Lovec.

Spisal Josip Kostanjevec.

Strasten lovec je bil. Že kot otrok je hodil z očetom na lov in komaj je bil odrastel šoli, že je imel svojo puško, že je iztikal sam po gozdu, po polju in travnikih in okoli vode. Dokler je bil še mlad, ga ni bilo dneva, da ne bi bil zunaj. Ko je zvečer truden legal k počitku, se mu je sanjalo o lovu, ko je zjutraj vstajal, nadaljevale so se te sanje v bedečnosti, dokler ni zapustil hiše in začutil svežega vzduha v svojih prsih.

Zdaj je bil star že dobrih petdeset. Njegove noge so bile še lahke in čile, ni jim škodovala voda, ki je tolikrat brizgala okoli njegovih kolen. Njegove prsi so bile krepke, ni jim škodovala burja, ki je tolikrat prepihala njegovo suknjo. Kvišku je nosil glavo, bil je raven kakor sveča. In te oči! Nič jim ni ušlo, prodirale so največjo goščavo, smelo premerjale sinjo daljavo. Sicer je bil sedaj češče pod večer utrujen, zjutraj se mu včasih ni prav ljubilo, a vendar je bil še redek dan, da bi ga bil presedel doma.

Imel je toliko, da je lahko izhajal brez drugega dela. Bil je še samec. Lov mu ni dovolil časa, da bi bil mislil na ženske, lov mu je bil žena in otroci, lov mu je bil vse.

Ko se je zjutraj začelo svitati, je skočil navadno s postelje ter hitel k oknu. Pogledal je na nebo. Ako so se tam gori kopičili črni oblaki, je zmajal z glavo ter si govoril: „Vzdržalo se bo, ne bo dežja ne!“ In začel se je počasi odpravljati. Ako je pozneje začelo še tako liti, se je vedno prepričaval, da samo rosi in da boče skoro vedro. Šele ko je bil premočen do kože, šele ko se pes njegov ni dal več spraviti izpod nog in se je vedno tesneje tiščal gospodarja, šele tedaj je bil prepričan, da mu je bil dan pokvarjen. Ob takih slučajih je bridko vzdihnil, vnovič žalostno pogledal proti nebu, da bi ta pogled moral razgnati oblake, a potem se je klavrno vračal proti domu. Zanj je bil dan izgubljen, nič ga ni moglo razvedriti. Čemerjen je posedal po hiši in za vsako malenkost se je zadiral nad posli.

Ako pa je bilo zunaj svetlo, ako se je nebo rdečilo na vzhodu in je bil tlak pred njegovo hišo suh, tedaj si je govoril: „Hvala

Bogu, krasen dan, danes pa bodo jerebičice, jerebičice!“ In poklical je Arona, ki je ležal pred njegovim pragom. In govoril je dolgo ž njim in mu pripovedoval, kje bosta začela, kako bosta delala in kje mislita nehati. Aron ga je gledal s svojimi rjavimi očmi, prikimaval mu z glavo in migal z repom. In po zajutreu sta se odpravila.

Kako je bilo krasno! Včasi se je začelo prav za zadnjo trško hišo. Za široko senožetjo so se začenjale njive. Visok in gost krompir je rasel po njih. Krompirjevica je bila že rumena, a vmes se je tiščalo vse polno pasjega zelišča, upogibajočega se pod svojimi črnimi, kakor grah debelimi plodovi. Zemlja je bila črna, rahla, da se je drobila pod nogami. In Aron je takoj ob začetku njiv povzdignil glavo in razširil nosnice. Stopil je še par korakov dalje, počasi, počasi, plazeč se skoro po trebuhu. In obstal je v razoru kakor pribit. Vrat se mu je podaljšal, desna noga dvignila in rep je stopil v vodoravno črto z višino hrbta. On pa je po prstih stopal bliže, stisnil krepkeje puško in napel petelina. Nekaj ga je pogrelo v prsih, oči so se mu zaiskrile. Obšlo ga je sladko pričakovanje. Tedaj pa je zafrfotalo z velikim šumom in glasnim vpitjem. Puška je počila, a Aron je pogledal gospodarja s pričakujočim pogledom. Ves se je tresel ter komaj čakal povelja, da sme prinesiti jerebico, ki je bila padla nedaleč v jarek. A potem sta šla dalje, Aron se je vil kakor kača in se oziral po gospodarju, a on je migal samo z roko, zdaj na levo, zdaj na desno, in vse se je vršilo mirno in gladko, da je bilo veselje. Za njivami so se začeli vinogradi, za njimi se je od daleč svetlikal gozdni rob, obkrožujoč okrogli grič kakor velik in širok rumen pas. In na vse to je svetilo jasno jesensko solnce in lezlo više in više...

A včasi je šlo najprej v gozd. Deblo pri deblu, prvo tako ravno kot drugo, prvo tako visoko kot drugo s širokim košatim vrhom in orumenelim listjem. Steze so bile vlažne, po njih je ležalo prvo odpadlo listje, čreznje se je iztezalo nizko in visoko grmičevje. Ob presledkih so se vsipali solnčni žarki, po jarkih je žuborela voda in lezla navzdol. Aron je smukal med grmovjem in praproto, da se je semtertja zasvetlikal samo njegov rumenkasti hrbet, zabliskal samo njegov kvišku štrleči rep. Včasi pa se je dvignila njegova glava visoko v zrak in stresel se je, kakor bi ga bilo zazeblo. V nos je dobil divjačino. Še par korakov in zajec je smuknil čez stezo. Kako je revež brusil pete! Toda bilo je prepozno, strel mu jih je izpodnesel in valil se je po rebri navzdol. Še trenotek in Aron ga je prinesel gori, držeč ga čez hrbet. In glavo je pri tem

držal visoko in nagnjeno v tilnik in stopal je ponosno in migal z repom, čakajoč gospodarjeve pohvale. In šlo je dalje mimo gabrov in brez, mimo bukev in lesk. A tedaj je po lesu završalo. Čulo se je kakor dolg, bolesten vzdih. Gozd se je stresel in z rezkim šumom je začelo padati listje na mehka tla, zadevajoč ob spodnje, že gole veje . . .

Prišle so sloke. Naselile so se v gošči po jarkih ob vodi, ob mehkem blatnem robu. Njih dolgi kljuni so razluknjali tla, da so bila videti kakor rešeto, a kazala so nedvomno, da so blizu one velikočrnooke, lepe ptice, pri katerih imenu zaigra vsakemu pravemu lovcu srce v pričakovanju in veselju. In tam so se vrstile otožne vrbe in jelše, vmes so se gnetle druge nizke tankovejnate in goste mačičarice. A Aron je poznal ta svet. Bil si je v svesti svoje sposobnosti, stopal je sigurno in mirno po tem jarku in koža na čelu se mu je nagubala, da je bil videti, kakor bi se zadovoljno smehljal. Obstal je in se za hipec ozrl po gospodarju. In tam notri je mehko zaprhutalo in se izvijalo iz gošče. In visoko gori nad jelšo se je za hipec prikazal dolgi kljun, so se zasvetlikale grahaste prsi in sloka je izginila pred očmi. Bili so sladkootožni, nepopisni, čara in poezije polni dnevi . . .

Za slokami so prišle kozice in race. Voda se je razlivala po senožetih in travnikih, iz nje so gledale rjave bilke in gosto, visoko resje. In Aron je stopal po vodi oprezno in se oziral po gospodarju, ki mu je sledil v visokih, čez kolena segajočih črevljih. Nebo je bilo oblačno, često neprijazno, svinčenobarvno, okoli udov se je ovijal vlažen mraz. A ko je v bližini zletelo iz resja, zdaj tu, zdaj tam, tedaj je bilo lepo, res lepo. Od daleč so blestele s holmov raztresene vasi, po vzduhu je semtertja zatrepetal oddaljeni glas vaškega zvona . . .

A sedaj se je hipoma vse izpremenilo.

Lov, ki ga je dozdej imel on, je prešel po licitaciji v druge roke. Zdražil ga je bil trški notar, ki mu je bil neprijazen. Upanja torej ni bilo, da bi ga smel izvrševati on, Egidij Plavec. Ko je šel notar više, nego je zmogel on, je takoj vedel, kaj to pomeni. Zdrznil se je za hipec, a takoj nato je postal malomaren, celo nasmejal se je nekaterim svojim tovarišem.

„Saj ga je plačal drago,“ je dejal, ko so šli proti domu. „Nič mu ga ne zavidam.“ —

Prišlo je poletje, lova ni bilo v onem kraju niti na srnjake niti na peteline. Egidij je hodil po polju okoli delavcev kakor navadno

vsako leto osorej. Za njim je hodil Aron. Polegala sta v senci ter čestokrat dremala in se branila muham. On je le redkokdaj mislil na lov in še takrat, ko je mislil, si je navadno govoril: „Kaj hočem, se bo pa treba odvaditi. Saj je čas, da enkrat počivam.“ In prizadeval si je misliti, kako lahko se bo temu odvaditi. Včasih ga je sicer nekaj vznemirjalo, plaho, začudeno je pogledaval Arona, a otrese se je vselej hitro in živel je dalje mirno in brezskrbno kakor prejšnja leta. A pri vsem tem mu vedno češče ni bilo kaj po volji. Česar ni videl prej ali pa je prezrl kot malenkost, je sedaj opazil in se hudoval nad provzročitelji, da so ga pogledovali od strani in nevoljno mrmrali. A ko se je pomiril, se je čudil samemu sebi in izkušal je zabrisati svojo prenagljenost na najraznovrstnejše načine.

Tako je minevalo poletje s svojo vročino in se nagibalo koncu. In prišel je predvečer začetka lova. Solnce je bilo zašlo na jasnem nebu in velik škrlatast pas je žarel na zahodu. Vse je kazalo, kako krasen dan bode jutri. Lovci, ki jih je bil povabil notar, so pripravljali strelivo, brisali puške in čedili svoje lovske torbe. Vse je bilo dobre volje, vse je bilo nekam radostno vznemirjeno.

Egidij Plavec se je vrnil precej pozno domov. Proti večeru je sedel z nekaterimi tovariši v krčmi. Bili so dobre volje. Govorilo se je tudi o lovu. A Egidij je bil miren, tako miren, da so se mu čudili. Kakor si je govoril med poletjem večkrat samemu sebi, tako je dejal tudi danes svojim tovarišem:

„Saj je čas, da enkrat počivam!“ —

Sedaj je bil doma. Povečerjal je in se napravil k počitku. Mirno je stopil čez Arona, ki je že ležal pred njegovo sobo in zaklenil je vrata za seboj. Aron je dvignil glavo, gledal za gospodarjem in se zopet zvil v svitek . . .

Drugi dan zjutraj ga ni strpelo v postelji. Kakor na povelje ga je nekaj dvignilo in moral je vstati. Ozrl se je po sobi, zmajal je z glavo ter hotel zopet leči. A v tem hipu je začel trkati Aron z repom po vratih. V tistem hipu je začelo glasneje utripati Egidijevo srce.

Šel je od postelje in stopil je k oknu. Kakor po stari navadi je pogledal i sedaj tja ven. In zunaj je bilo krasno. Tam v ozadju so plavale mlečnobeke meglice nad krompirjevimi njivami, tam daleč se je svetlikal rumeni gozdni rob, a nad njim je vabilo skrivnostno nebo. Egidij, kje si?

In v Egidiju se je nekaj utrgalo. Zatrepetal je, kakor bi bila potegnila po sobi ostra sapa, zatrepetal, kakor trepeče drobna bilka

v studenem zimskem mrazu. In naslonil se je na okno in skril je obraz v dlani ter jokal kakor otrok.

A na vrata je trkal Aron . . . Po cesti mimo je šla družba glasnih lovcev . . . Egidij je odskočil od okna in skrčil pesti.

„Ah, ah,“ je sikal polglasno, „mislil sem, da bode lažje, da bode lažje!“

Toda polagoma se je umiril. Kolikor više je lezlo solnce, toliko je bil mirnejši in popoldne se je že smejal in norčeval . . .

A drugo jutro ga je zopet vrglo iz postelje. In zopet je moral k oknu. Njive so mu migale, gozd in nebo sta ga vabila še glasneje in Aron je trkal še predrzneje. In zopet je slonel ob oknu in oči so ga skelele. In zopet je krčil pesti ter sikal:

„Ah, ah, mislil sem, da bode lažje, da bode lažje!“

Po dnevu se je zopet umiril . . .

Tretje jutro je bilo zunaj še krasnejše. V jesenskem zlatu so se kopale njive, so blesteli obronki gozdov, v najlepših bojah se je izpreminjal jarek, kjer je Aron tolikrat stal na sloke. Ob oknu je slonel Egidij, na stežaj ga je bil odprl. Sveži vzduh mu je oveval obraz, omamljal ga. Vse mu je mrgolelo pred očmi, ni se mogel več vzdržati. Zunaj je zopet trkal Aron.

Ozrl se je okoli sebe, kakor bi koga iskal. V istem hipu se je oprezno sklonil in stopal v kot, kjer je visela puška. Snel jo je s stene ter jo parkrat obrnil v roki. Nekoliko je bila zarjavela. Vzel je cunjo iz nočne mizice in potegnil je nekolikrat po njej. Motno se je zableščala, kakor bi se bila nasmejala. In stisnil jo je k sebi in položil jo je na ramo.

Počasi, po prstih je stopal proti vratom. Neko posebno veselje se ga je polotilo. Njegov obraz je bil bleđ, ustnice trdo stisnjene, a okoli njegovih oči je žarelo. Odprl je vrata. Aron je privzdignil glavo. Ko je zagledal puško, je skočil kvišku, pretegnil se in se od veselja zavrtel nekolikrat okoli sebe. In hotel je naglo navzdol po stopnicah. A gospodarjev žvižg ga je priklenil k njegovim kolonom in šla sta skupno navzdol.

In stopila sta iz hiše ob zadnji strani in pomikala sta se prav ob zidovih vedno dalje, dokler nista dospela iz trga. Tu se je Egidij držal v senci nekaterih dreves in stopal previdno dalje. In ozrl se je večkrat okoli sebe. Nikogar ni bilo daleč na okoli, a vabile so njive, vabil je jarek in gozd. „Aron, naprej!“

Veselo je skočil pes dalje, vse je oživel v njem, slednja mišica je vztrepetavala. Po Egidiju je vrelo, našlo ga je zopet življenje,

zopet je bil zunaj v svojem pravem elementu. Naglih korakov je stopal za psom, pozabil je vse, kar ga je te dni vznemirjalo.

In šlo je dalje vedno veseleje, vedno brezskrbneje. Egidij je pozabil, da hodi po tujem, da krade. Prepričan je bil, da je ta okolica vsa njegova, kakor je bila nekdanj, da ima samo on stare zajamčene pravice do nje. Ta zemlja, ki jo je toliko ljubil, ne more imeti drugega gospodarja mimo njega. Nihče, prav nihče je ne razume, nihče ne zna brati iz nje, nihče ne slutiti, kako moč ima v sebi. On, samo on je tisti, ki mu je znano to, kar je drugim prikrito. Čemu bi se torej bal? Le dalje, dalje!

Vedno lepši je bil dan. Pravi greh bi bil, ako bi moral čepeti doma. Egidiju se je videlo, da še ni nikdar solnce sijalo tako žareče kot danes, da se še nikdar niso mešale pred njegovimi očmi tako čudovite boje kot danes. In njegove oči so žejno pile to krasoto, v njegovi duši je bilo svetlo, v njegovem srcu lahko.

Še tja na oni greben, tja, kjer je tolikrat tako veselo pokalo!..

A glej, kaj je to? Tam med bližnjimi drevesi se je nekaj ganilo. Veje so se upogibale in čez nekaj hipov se je prikazala na robu visoka moška postava.

Bil je notar. Na njegovem rjavem obrazu je visel škodoželjen nasmeh. Pogledal je zaničljivo Egidija, a v istem hipu se je ozrl za Aronom, ki je bil nekoliko korakov spredaj. In še škodoželjnejši nasmeh se je pojavil okoli njegovih usten. Počasi je snemal puško z rame, pritisnil jo k obrazu ter pomeril.

Predno se je Egidij prav zavedel, je počilo. Aron se je valjal med krompirjeveco na tleh. Tulil je nekoliko hipov, da je šlo skozi mozg, a potem je utihnil za vedno.

Egidij je strmel predse, kakor ne bi vedel, kaj se je zgodilo. Pristopil je notar ter mu vzel puško iz rok. Ni se mogel braniti, notar bi ga bil lahko slekel in pretepel, ne da bi se bil ganil . . .

Notar je izginil, ne izpregovorivši besede. Šele tedaj se je zavedel Egidij. Stresel se je po vsem telesu ter stopal počasi k Aronu. In kakor bi ga bila sunila nevidna roka, vrglo ga je nekaj na tla in obležal je zraven Arona v razoru z glavo obrnjeno proti tlom.

In ležal je dolgo, dolgo . . .

A osmi dan potem je umrl za pljučnico, ki si jo je bil nakopal v razoru. Ko so ga pokopavali, je deževalo, kakor bi lilo iz škafa. Nizko, skoro do tal so se vlačili oblaki. Skrile so se njive in gozd in jarki. —